

(תהלים קט): "בְּלִבִּי צַפְנָתִי אֲמַרְתָּד", ומשם המתוק של הדינים, בְּשִׁמְמֵשִׁיכִין ה"א מְהַלֵּב. וזה: הא לָאָה, שְׁצָרִיד לְהַמְשִׁיד מִלְאָה הַאֲלֵפִין, כְּדִי לְהַמְתִּיק וּלְתַקֵּן אֶת הַכֶּלֶה. גם היו אומרים, שְׁהַכֶּלֶה שְׁמָה לָאָה, שְׁעַל־יָדֵי בְּחִינַת עֲצֻמָּה נִמְתְּקָת:

לג

לְשׁוֹן רַבְּנוּ וְזָרוּנוּ לְכַרְכָּה

"מִי הָאִישׁ הַחֲפֵץ חַיִּים, אֲהַב יָמִים לְרֵאוֹת

טוֹב": (תהלים לד)

א הַכֶּלֶל הוּא, שְׁצָרִיד לְבַקֵּשׁ שְׁלוֹם, שְׁיִהְיֶה שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל, וְשְׁיִהְיֶה שְׁלוֹם לְכָל אָדָם בְּמִדּוֹתָיו, הֵינּוּ שְׁלֵא יִהְיֶה מְחַלֵּק בְּמִדּוֹתָיו

ביאורים

שהיא בחינת לב, וזאת משום שבנינה ותיקונה הוא על ידי ספירת ה'בינה' שהיא בחינת לב, ומשם המתוק של הדינים, בְּשִׁמְמֵשִׁיכִין ה"א מְהַלֵּב. וזה: 'הא לָאָה', שְׁצָרִיד לְהַמְשִׁיד מִלְאָה הַאֲלֵפִין, כְּדִי לְהַמְתִּיק וּלְתַקֵּן אֶת הַכֶּלֶה, שֶׁזֶהוּ פְּרֻצוֹף יְרַחֵל, וְהֵם אִמְרוּ זֹאת בְּשַׁעַת הַחַתּוּנָה כִּשְׁהִיו מְרַקְדִין, כִּי דָבָר זֶה נַעֲשֶׂה עַל יַדֵי הַרִיקוּדִין שֶׁל הַחַתּוּנָה. גַּם הָיוּ אוֹמְרִים שְׁהַכֶּלֶה שְׁמָה לָאָה, שְׁעַל יָדֵי בְּחִינַת עֲצֻמָּה נִמְתְּקָת, דְּהֵינּוּ שִׁסְפִירַת ה'מַלְכוּת' נִמְתְּקָת עַל יַדֵי פְּרֻצוֹף 'לֵאָה' שֶׁנִּמְצָא בָּהּ עֲצֻמָּה.

לג

לְשׁוֹן רַבְּנוּ וְזָרוּנוּ לְכַרְכָּה

רבינו ז"ל מקדים את הפסוק: "מִי הָאִישׁ הַחֲפֵץ חַיִּים, אֲהַב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב" (תהלים לד), ובסוף המאמר יתבאר הרמז בפסוק זה על פי דרכו של המאמר.

א. הַכֶּלֶל הוּא, שְׁצָרִיד לְבַקֵּשׁ שְׁלוֹם, שְׁיִהְיֶה שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל, וְשְׁיִהְיֶה שְׁלוֹם לְכָל אָדָם בְּמִדּוֹתָיו, הֵינּוּ שְׁלֵא יִהְיֶה מְחַלֵּק בְּמִדּוֹתָיו וּבְמִאֲרָעוֹתָיו, שְׁלֵא יִהְיֶה לוֹ חֲלוּק בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעֵקֶוּ – בֵּין בְּשַׁעַת טוֹבָה וּבֵין בְּשַׁעַת צָרָה, תְּמִיד יִמְצָא בּוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, הֵינּוּ כִּמוֹ שֶׁאִמְרוּ דוּד

נִשָּׂא אֶת רַגְלָיו. וְלֵב הוּא בִּינָה, כִּמוֹ שְׁכַתּוּב: בִּינָה לְבָא, וְכֵה הֵלֵב מְבִין. עַל־כֵּן צָרִיד לְבַנּוֹן פְּרַקוּדִים [לְהַמְשִׁיד] הַאֲלֵפִין שְׁבֵלֵב עַל־יַדֵי הַרַגְלִין לְהַכֶּלֶה, שְׁהִיא בְּחִינַת חֲמֵשׁ פְּעָמִים דִּין, גִּימְטְרִיא ש"ד, גִּימְטְרִיא נַעַר. וְעַל־יָדֵי אוֹר הֵלֵב שְׁנִמְשָׁף לָהּ, נַעֲשִׂית נַעֲרָה בְּה"א, וְנַעֲשִׂית ה' פְּעָמִים "אֲדִנִי". וְזֶה בְּחִינַת: אֲדִנִי שְׁפָתֵי תַפְתַּח, שְׁעַל־יָדֵי הַשְּׁפָתִים, שְׁהֵם נִצַּח וְהוֹד, נִפְתַּח וְנִמְתְּק הַכֶּלֶה בְּבְחִינַת זְוּוּג, וְנַעֲשִׂית בְּחִינַת אֲדִנִי, שְׁהִיא נַעֲרָה, שְׁהִיא רְאוּיָה לְזְוּוּג:

וְזֶה דְּאִיתָא בְּמִדְרָשׁ (בְּרַשִׁית פ' ע'): כְּשֶׁנִּשְׂא יַעֲקֹב אֶת לָאָה, בְּשַׁעֲרָה שְׁהִיו מְרַקְדִין הָיוּ מְזַמְרִין הָיָא לֵיָא, לְרִמּוֹ לְיַעֲקֹב הָא לָאָה. הֵינּוּ כִּי לָאָה הִיא עֲלֵמָא דְּאִתְבְּסִיא (וְהוּד רִצָּא קַד), שְׁהוּא בְּחִינַת לֵב, כִּמוֹ שְׁכַתּוּב

[לְהַמְשִׁיד] הַאֲלֵפִין שְׁבֵלֵב עַל יַדֵי הַרַגְלִין (שֵׁהם כִּנְגַד הַסְּפִירוֹת נִצַּח וְהוֹד') לְהַכֶּלֶה (שֵׁהיא סְפִירַת ה'מַלְכוּת'), שְׁהִיא בְּחִינַת חֲמֵשׁ פְּעָמִים דִּין, גִּימְטְרִיא ש"ד, גִּימְטְרִיא נַעַר. וְעַל יַדֵי אוֹר הֵלֵב שְׁנִמְשָׁף לָהּ, נַעֲשִׂית 'נַעֲרָה' בְּה"א, וְנַעֲשִׂית ה' פְּעָמִים "אֲדִנִי", כִּי עַל יַדֵי הַחֲמִישָׁה אֲלֵפִין, נַעֲשִׂים הַחֲמֵשׁ פְּעָמִים דִּין, לְחֲמֵשׁ פְּעָמִים 'אֲדִנִי'. וְזֶה בְּחִינַת: "אֲדִנִי שְׁפָתֵי תַפְתַּח", וְרִמּוֹז בּוֹה, שְׁעַל יַדֵי הַשְּׁפָתִים, שְׁהֵם נִצַּח וְהוֹד, נִפְתַּח וְנִמְתְּק הַכֶּלֶה בְּבְחִינַת זְוּוּג, וְנַעֲשִׂית בְּחִינַת 'אֲדִנִי', שְׁהִיא 'נַעֲרָה', שְׁהִיא רְאוּיָה לְזְוּוּג. נִמְצָא שַׁעַל יַדֵי הַרִיקוּדִים שֶׁל הַחַתּוּנָה נַעֲשִׂית הַמְתַּקַּת הַדִּינִים.

וְזֶה דְּאִיתָא – שֶׁמוּבָא בְּמִדְרָשׁ (בְּרַשִׁית פ' ע') 'כְּשֶׁנִּשְׂא יַעֲקֹב אֶת לָאָה, בְּשַׁעֲרָה שְׁהִיו מְרַקְדִין, הָיוּ מְזַמְרִין הָיָא לֵיָא, לְרִמּוֹ לְיַעֲקֹב הָא לָאָה, כִּי לִבְנֵי רִימָהוּ וְנִתְּן לוֹ אֶת לָאָה בְּמִקּוֹם לִתֵּת לוֹ אֶת רַחֵל. וְרִמּוֹז בּוֹה, כִּי סְפִירַת ה'מַלְכוּת' מִתְחַלֶּקֶת לְשֵׁנֵי פְּרֻצוּפִים (בְּנִינִים וְרַחֵלִים): 'רַחֵל' וְ'לֵאָה', וְ'לֵאָה' הִיא בְּחִינָה גְבוּהָה יוֹתֵר מִ'רַחֵל', הֵינּוּ כִּי 'לֵאָה' הִיא עֲלֵמָא דְּאִתְבְּסִיא – עוֹלָם מְכוּסָה (וְהוּד רִצָּא קַד), שְׁהוּא בְּחִינַת 'לֵב', כִּמוֹ שְׁכַתּוּב (תהלים קט): "בְּלִבִּי צַפְנָתִי אֲמַרְתָּד", וְרִמּוֹז בּוֹה שֶׁהֵלֵב הוּא צִפּוֹן וּמְכוּסָה, וְכִיוֹן שֶׁלֵּאָה הִיא עוֹלָם מְכוּסָה, נִמְצָא

עיונים

בחינת נצח והוד' עליונים שהם כנגד השפתיים, ויש בחינת נצח והוד' תחתונים שהם כנגד הרגליים.

ענין השפתיים שהם נצח והוד' ענין לעיל בסיון י"ב אות ד', שיש

ב וְצָרִיךְ לְדַעַת, שְׁמֵלָא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְלִית אַתְרַּא פְּנּוּי מְנַה, וְאִיהוּ מְמַלָּא כָּל עֲלָמִין וְסוֹבֵב כָּל עֲלָמִין. וְאִפְלוּ מִי שְׁעוּסָא בְּמִשְׁאֵי וּמְתָן בְּעֵבֹנִים, לֹא יִכּוֹל לְהִתְנַצֵּל וְלֹמַר: אִי אֶפְשָׁר לְעֵבֵד אֶת הַשֵּׁם וְיִתְבָּרַךְ מִחֲמַת עֲבוּיָת וּנְשֻׁמְיוּת, שְׁנוּפֵל תְּמִיד עֲלוּי מִחֲמַת הָעֵסֶק שְׁעוּסָא תְּמִיד עִמָּהֶם, כִּי כְּבָר גָּלוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ וְזָרוּנָם לְבָרְכָה, שֶׁכָּבֵל דְּבָרִים גְּשָׁמִיִּים וּבְכָל לְשׁוֹנוֹת הָעֵבֹנִים יִכּוֹל לְמַצֵּא פִּיהֶם אֱלֻקוֹת, כִּי בְּלֹא אֱלֻקוֹתוֹ אֵין לָהֶם שׁוֹם חַיּוֹת וְקִיּוּם כָּלָל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב

וּבְמִאֲרָעוֹתָיו, שְׁלֵא יְהֵא לֹא חֲלוּק בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעָקוֹ, תְּמִיד יִמְצֵא בּוֹ הַשֵּׁם וְיִתְבָּרַךְ, הִנְנוּ (שם טו): "בַּה' אֶהְלֵל דְּבַר, בְּאֱלֻקִּים אֶהְלֵל דְּבַר". וְעַל־יְדֵי מַה יִּמְצֵא הַשֵּׁם וְיִתְבָּרַךְ בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעָקוֹ? עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה הַנִּקְרָאת שְׁלוֹם, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (משלי א): "וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם", וְעַל־יְדֵי צְדִיקוּם, שְׁנִקְרָאוּ גַם־כֵּן בְּרִית שְׁלוֹם. וּמִחֲמַת זֶה יִכּוֹל לְאַהֵב אֶת הַשְּׁלוֹם כְּכָל מְקוֹם, הֵן בְּטִיבוֹ וְכוּ', וְיִכּוֹל לְהִיֹּת שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל, וְלְאַהֵב זֶה אֶת זֶה:

ביאורים

לאחר שנתבאר שעל ידי התורה ועל ידי הצדיקים האדם זוכה שיהיה לו שלום במידותיו, שבין בעת טובה ובין בעת צרה יהיה קרוב להקב"ה, ושיהיה שלום בין ישראל, יתבאר כעת במאמר זה כיצד זוכים לאור התורה ולאור הצדיקים.

ב. וְצָרִיךְ לְדַעַת, שְׁמֵלָא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ (ישעיהו ט), וְלִית אַתְרַּא פְּנּוּי מְנַה – ואין מקום פנוי ממנו, וְאִיהוּ מְמַלָּא כָּל עֲלָמִין וְסוֹבֵב כָּל עֲלָמִין – והוא ממלא את כל העולמות ומסובב את כל העולמות. וְאִפְלוּ מִי שְׁעוּסָא בְּמִשְׁאֵי וּמְתָן בְּעֵבֹנִים – בגויים, לֹא יִכּוֹל לְהִתְנַצֵּל וְלֹמַר: אִי אֶפְשָׁר לְעֵבֵד אֶת הַשֵּׁם וְיִתְבָּרַךְ מִחֲמַת עֲבוּיָת וּנְשֻׁמְיוּת שְׁנוּפֵל תְּמִיד עֲלוּי, מִחֲמַת הָעֵסֶק שְׁעוּסָא תְּמִיד עִמָּהֶם. כִּי כְּבָר גָּלוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ וְזָרוּנָם לְבָרְכָה, שֶׁכָּבֵל דְּבָרִים גְּשָׁמִיִּים, וּבְכָל לְשׁוֹנוֹת הָעֵבֹנִים – הגויים, יִכּוֹל לְמַצֵּא פִּיהֶם אֱלֻקוֹת, כִּי בְּלֹא אֱלֻקוֹתוֹ אֵין לָהֶם שׁוֹם חַיּוֹת וְקִיּוּם כָּלָל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (נחמיה ט): "וְאֵתָהּ מִתְּנִיָה אֶת בְּלָם". לְבַר שְׁתַּחֲוִיָּת וְאֱלֻקוֹת תְּהֵא

המלך (שם טו): "בַּה' אֶהְלֵל דְּבַר, בְּאֱלֻקִּים אֶהְלֵל דְּבַר", שבין במידת הרחמים שהיא בחינת שם ה'ויהי' אהלל את הקב"ה ובין במידת הדין שהיא בחינת שם 'אלקים' אהלל את הקב"ה. וְעַל יְדֵי מַה יִּמְצֵא הַשֵּׁם וְיִתְבָּרַךְ בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעָקוֹ – בין בשעת טובה ובין בשעת צרה, עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַנִּקְרָאת 'שְׁלוֹם', כְּמָה דְּאֵת אָמַר – כמו שנאמר על התורה (משלי א): "וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם", הרי שהתורה נקראת 'שלום', וְעַל יְדֵי צְדִיקוּם שְׁנִקְרָאוּ גַם־כֵּן 'בְּרִית שְׁלוֹם' (השמטות הוורד בראשית רנו), כִּי הֵם זוֹכִים לְתִיקוֹן הַכְּרִית, וְהַכְּרִית הִיא בְּחִינַת 'שְׁלוֹם'. וּמִחֲמַת זֶה יִכּוֹל לְאַהֵב אֶת הַשְּׁלוֹם כְּכָל מְקוֹם, הֵן בְּטִיבוֹ וְכוּ' – בין בשעת טובה ובין בשעת צרה, וְיִכּוֹל לְהִיֹּת שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל, וְלְאַהֵב זֶה אֶת זֶה, שְׁגַם כְּשַׁחֲבִירוֹ גּוֹרֵם לוֹ צַעַר, יְדוּן אוֹתוֹ לְכַף זְכוֹת שְׁלֵא תַּכּוּיֵן לְעִשׂוֹת לוֹ רַעַה וְכַדוּמָה (קיצור ליקוטי מוהר"ן). וְעַתָּה כִּלְכַל הַמֵּאמֵר הַזֶּה יִתְבָּרַךְ כִּי־צַדִּיק זִכָּה הָאָדָם לְאוֹר הַתּוֹרָה וְאוֹר הַצְּדִיקִים, שְׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכֵה הָאָדָם לְבַחֲבִינַת ה'שְׁלוֹם'.

עיונים

כי לא יתבהל ולא יתבלבל משום דבר שבעולם רק ידע ויאמין כי כל מה שעובר עליו בכל יום הן טובות הן יסורין וצרות ודאגות והרפתקאות חס ושלום, הכל לטובתו הנצחית, ודייקא על ידי זה יוכל להתקרב לה' יתברך אם ירצה באמת.

וכן יסבול מתבירו אף אם יש לו איזה יסורין ממנו וישתדל לדנונו לכף זכות ולמצוא בו טוב ולהפוך הדבר לטובה לומר בדעתו שלא כיון חבירו לרעה כל כך כמו שהוא סובר וכיוצא בזה הרבה, ישתדל לחפש ולבקש אהבה ושלום עם חבריו וכל ישראל, ועל ידי זה יזכה לאהוב את השלום בכל מקום הן בטיבו הן בעקו ויהיה לו שלום עם הכל.

ענין היסוד שנקרא שלום

שנקרא גם כן ברית שלום: עיין לקמן סימן פ', שספירת ה'יסוד' עושה שלום ומחברת בין החסדים והגבורות (כי היא מחברת בין פרצוף 'זעיר אנפין' שבו החסדים לספירת ה'מלכות' שבה הגבורות).

על ידי התורה והצדיקים שנקראים שלום יזכה לאהוב אותו יתברך בכל מקום

לאהוב את השלום בכל מקום: בקיצור ליקוטי מוהר"ן כתב: "זה זוכין על ידי התורה ועל ידי הצדיקים שנקראים שניהם שלום, ועל ידי זה יזכה לאהוב אותו יתברך בכל מקום בין בטיבו בין בעקו ולאהוב את חבריו, ויכול להיות שלום בין כל ישראל ולאהוב זה את זה.

הקלפות, כי הוציא את עצמו מן הכלל וכפר בעקר, שאמר: היכן אלקוד, ונדמה לו שבמקומו אין שם אלקים. ככן תאמר לו: אפלו במקומך, שאתה משקע במדור הקלפות, גם כן שם תוכל למצא אלקותו, כי הוא מחיה את הכל, כמו שכתוב: "ואתה מחיה את כלם", ומשם אתה יכול לדבק את עצמך בו ותברך ולשוב אליו בתשובה שלמה, כי לא רחוקה היא ממך, אלא שבמקומך שם רבו הלבושים.

וכל מה שאדם הולך ממדרגה למדרגה, הוא מתקרב יותר אל השם ותברך, ויכול לידע את השם ותברך בהבנה יתרה, כי כל מה שהמדרגה יותר עליונה, נתמעטו הלבושים ונתמעט הצמצום, ואז הוא מקרב יותר אל השם ותברך, ויכול לאהב את עצמו עם השם ותברך באהבה יתרה:

ג. והנה יש שני מיני ימים: ימי טוב וימי רע, כמו שכתוב (קהלת ו'): "ביום טובה הוה בטוב, וביום רעה ראה". הינו, שצריך לאדם להסתפל שם

(נחמיה ט): "ואתה מחיה את כלם". לבר שהחיות ואלקות הזה שם בצמצום גדול ובמעוט, רק כדי חיינו להחיותו ולא יותר, כי הקדוש ברוך הוא צמצם את אלקותו בצמצומים רבים ושונים, מראשית המחשבה עד נקדת הפרקו של עולם הגשמי, ששם מדור הקלפות. ובכל מה שמושגל יותר ומתצמצם יותר למטה, אלקותו מלבש שם במלבושים רבים יותר.

וזה שגלו חכמינו וזרונם לברכה ופתחו לנו פתח, שהמשפיל ידע ויבין, שבכל הדברים גשמיים יש אלקותו וחיותו, כמו שאמרו חכמינו וזרונם לברכה (מנחות לד:): 'טט בכתפי שתיים, פת באפריקי שתיים', להודיע שבכל לשונות העבו"ם יש שם אלקותו המחיה אותה:

וזה שמביא בירושלמי (תענית פ"א): אם יאמר לך אדם היכן אלקוד, תאמר לו: בכרך גדול שברומי, שנאמר: "אלי קרא משעיר". נמצא, שזה האדם ששאל היכן אלקוד, בודאי הוא משקע במדור

ביאורים

'היכן אלקוד', בודאי הוא משקע במדור הקלפות, כי הוציא את עצמו מן הכלל וכפר בעקר, שאמר: 'היכן אלקוד', ונדמה לו שבמקומו אין שם אלקים. ככן תאמר לו: אפלו במקומך, שאתה משקע במדור הקלפות, גם כן שם תוכל למצא אלקותו, כי הוא מחיה את הכל, כמו שכתוב: "ואתה מחיה את כלם", ומשם אתה יכול לדבק את עצמך בו ותברך, ולשוב אליו בתשובה שלמה, כי לא רחוקה היא ממך, אלא שבמקומך שם רבו הלבושים.

וכל מה שאדם הולך ממדרגה למדרגה, הוא מתקרב יותר אל השם ותברך, ויכול לידע את השם ותברך בהבנה יתרה, כי כל מה שהמדרגה יותר עליונה, נתמעטו הלבושים, ונתמעט הצמצום, ואז הוא מקרב יותר אל השם ותברך, ויכול לאהב את עצמו עם השם ותברך באהבה יתרה.

לאחר שנתבאר שהאדם צריך למצוא את אלקותו יתברך גם בתוך לשונות הגויים וגשמיותם, תתבאר כעת דרגה גבוהה יותר בענין זה.

ג. והנה יש שני מיני ימים: ימי טוב וימי רע, והיינו שלשונות הגויים וגשמיותם הם בחינת ימי רע,

שם בצמצום גדול ובמעוט, רק כדי חיינו להחיותו ולא יותר. כי הקדוש ברוך הוא צמצם את אלקותו בצמצומים רבים ושונים, מראשית המחשבה עד נקדת הפרקו של עולם הגשמי, ששם מדור הקלפות. ובכל מה שמושגל יותר ומתצמצם יותר למטה, אלקותו מלבש שם במלבושים רבים יותר.

וזה שגלו חכמינו וזרונם לברכה, ופתחו לנו פתח, שהמשפיל ידע ויבין שבכל הדברים גשמיים יש אלקותו וחיותו, כמו שאמרו חכמינו וזרונם לברכה (מנחות לד:): על מה שנאמר במצות תפילין (דברים ו'): "והיו לטוטפות בין עיניך", שמכאן אנו לומדים שיש ארבע פרשיות בתפילין, כי 'לטוטפות' הוא מורכב מהמילים 'ט' ו'פת', והמילה 'טט' בכתפי – במקום שנקרא כתפי, פירושו שתיים, והמילה 'פת' באפריקי – במקום שנקרא אפריקי, פירושו שתיים, וזה שהתורה משתמשת בלשונות הגויים, הוא בא להודיע שבכל לשונות העבו"ם – הגויים יש שם אלקותו המחיה אותה.

וזה שמביא בירושלמי (תענית פ"א): אם יאמר לך אדם היכן אלקוד, תאמר לו: בכרך גדול שברומי, שנאמר: "אלי קרא משעיר". נמצא שזה האדם ששאל

עליונה, ואינם מאירים בלִפְדָּךְ כְּמוֹ לְמַעַלָּה בְּמִדְרָגָה
עליונה, כְּדִי שֶׁלֹּא לְהַשְׁפִּיעַ אֹרֶךְ וְחַיִּיתָה יוֹתֵר
מִהֶרְאוּי. נִמְצָא, אֲפֹלוּ בְּמִדּוֹר הַקְּלֻפּוֹת, הֵינּוּ בִימֵי רַע,
שֶׁהֵם מִדּוֹת רְעוּת וְלִשְׁנוֹת עֲבוֹת, [גַּם] שֶׁם יְכוּלִין
לְמַצֵּא אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. אֲבָל מִחֲמַת רַבּוּי הַלְבוּשִׁים
וְגִדְל הַצְּמִצּוֹם אֵינֶם נִתְרָאִים אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, הֵינּוּ יָמֵי
טוֹב, עַל־יְדֵי יָמֵי רַע וְהַחֲשֵׁף הַשּׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, אֲבָל מִי
שְׁכּוֹפֵה אֶת יָצְרוֹ הֲרַע, הֵינּוּ הַיָּמֵי רַע, הֵינּוּ הַמִּדּוֹת
רְעוּת, אֲזִי הֲרַע נִתְבַּלְבַּל לְגִמְרֵי נֶגֶד יָמֵי הַטּוֹב שֶׁבָּהֶם,
אֲזִי אוֹתִיּוֹת בּוֹלְטוֹת וְנִתְרָאִים וּמְאִירִים בְּיוֹתֵר, כִּי

הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב, בְּנֹדָא יִמְצָא שֶׁם יָמֵי טוֹב, הֵינּוּ תּוֹרָה.
וְהַיָּמִים נִקְרָאִים מִדּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים לט): "וּמִדַּת
יָמֵי", וְהַמִּדּוֹת הֵם הַתּוֹרָה, כִּי אוֹרִיטָא בְּלָה הֵם
מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, כִּי הַתּוֹרָה מִדְּבַרְת
מֵאֲהָבָה וְיִרְאָה וְשָׂאֵר הַמִּדּוֹת, וְכֵה בְּרָא הַקְּדוֹשׁ־
בְּרוּךְ־הוּא עֲלֵמִין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי ח): "וְאֵהִיָּה אֶצְלוֹ
אֲמוֹן", אֵל תִּקְרֵי אֲמוֹן, אֵלָא אֲמִן (ב"ד פ"א, זוהר שמיני דף
ה'). וְאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הֵם הַמְּחַיִּין אֶת כָּל דְּבַר וְדַבָּר,
אֵלָא כָּל מַה שֶׁהַמְּדַרְגָּה הִיא לְמַטָּה, שֶׁם הֵם אוֹתִיּוֹת
הַתּוֹרָה בְּצִמְצוּם יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָיוּ בְּמִדְרָגָה יוֹתֵר

ביאורים

שמיני דף לה, שהתורה היא כלי אומנתו של הקב"ה,
שהסתכל בה ועל פיה הוא ברא את העולם, כמו אמן
שמסתכל על הציור שלפניו ולפיו הוא בונה את הבנין.
ואותיות התורה, שהם בשורשם ספירות עליונות
רוחניות, הם המחייב את כל דבר ודבר שנמצא בעולם,
אלא כל מה שהמדרגה היא למטה, שם הם אותיות
התורה בצמצום יותר ממה שהיו במדרגה יותר
עליונה, ואינם מאירים כל כך כמו למעלה במדרגה
עליונה, כדי שלא להשפיע אור וחיותה של הקדושה
יותר מהראוי. נמצא, אפלו במדור הקלפות, הינו
ב'מי רע', שהם מדות רעות ולשונות עבו"ם – הגויים,
שם יכולין למצא אותיות התורה. אבל מחמת רבוי
הלבושים וגדל הצמצום, אינם נתראים אותיות
התורה, הינו 'מי טוב', על ידי 'מי רע' והחשף השורה
עליהם. אבל מי שכופה את יצרו הרע, הינו ה'מי רע',
הינו המדות רעות, אזי הרע נתבלבל לגמרי נגד ימי
הטוב שבהם, אזי אותיות בולטות ונתראים ומאירים
ביותר, כי מתחלה לא היו מאירין כל כך, כי לא קבלו

והקדושה שיש בעולם היא בחינת 'מי טוב', והאדם
צריך לגלות את בחינת הימי טוב' המסתתרת בתוך
הימי רע', כמו שכתוב (קהלת ט): "בַּיּוֹם טוֹבָה הָיָה כְּטוֹב,
וּבַיּוֹם רָעָה רָאָה", ורמזו בזה, הינו שצריך לאדם
להסתכל שם היטב היטב, בנודאי ימצא שם 'מי טוב',
הינו 'תורה', כמבואר לעיל שגם בתוך לשונות הגויים
וגשמייתם, שזהו בחינת 'מי רע', גם שם נמצאת
אלוקותו יתברך, שזהו בחינת התורה, שהיא בחינת 'מי
טוב'. והטעם שהימים' זהו התורה, כי הימים נקראים
'מדות', כמו שכתוב (תהלים לט): "וּמִדַּת יָמֵי", ורמזו בזה
שהימים הם בחינת 'מידות', והמדות הם התורה, כי
אוריטא בלה – התורה כולה הם מדותיו של הקדוש
ברוך הוא, כי התורה מדברת מאהבה ויראה ושאר
המדות, וכיון שהימים נקראים מידות, והמידות הם
התורה, נמצא שימי טוב' רמזו על התורה, וכה ברא
הקדוש ברוך הוא עלמין – את כל העולמות, כמו
שכתוב על התורה (משלי ח): "וְאֵהִיָּה אֶצְלוֹ אֲמוֹן", ודרשו
רבתינו ז"ל: "אל תקרי אמון, אלא אמין" (ב"ד פ"א, זוהר

עיונים

מאמר המדרש שהתורה היא כלי אומנתו של הקב"ה

ואהיה אצלו אמון: כבראשית רבה פ"א איתא: "ואהיה אצלו
אמון, אמון ואמן, התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של
הקב"ה, בנוהג שבעולם מלך בשר ודם בונה פלטיין אינו בונה
אותה מדעת עצמו אלא מדעת אומן, והאומן אינו בונה אותה
מדעת עצמו אלא דיפתראות ופינקסאות יש לו לדעת היאך
הוא עושה חדרים היאך הוא עושה פשפשוין, כך היה הקב"ה
מביט בתורה ובורא את העולם, והתורה אמרה בראשית ברא
אלהים ואין ראשית אלא תורה, היאך מה דאת אמר (משלי ח)
ה' קנני ראשית דרכו".

ביאור הפסוק "ביום טובה היה בטוב"

ביום טובה היה בטוב: ברש"י שם פירש: "ביום טובה היה
בטוב – ביום שיש בידך לעשות טובה היה בעושי הטובה.
וביום רעה ראה – כשתבוא הרעה על הרשעים אתה תהיה מן
הרואים שנאמר (ישעיה טו) ויצאו וראו בפגרי האנשים וגו' ולא
תהיה מן הנראים והיו דראון לכל בשר".

הפסוק "ומדת ימי"

ומדת ימי: בתהילים ל"ט כתיב: "הודיעני ה' קיצו, ומדת ימי
מה היא, אדעה מה חדל אני".

זכנו לְמוֹשְׁמַע קָלִין מְלַעְלֵא. כי התורה נקראת דְּבַר, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (תהלים קה): "דְּבַר צוּה לְאַלְף דּוֹר", וְכָל מַה שְּׂאוֹתוֹת הַתּוֹרָה נִתְצַמְצַם וְנִתְלַבְּשִׁים בְּצַמְצוּמִים וּבְלִבּוּשִׁים יִתְרִים, הַתּוֹרָה הוּא בְּהַעֲלֵם וּבְאַתְכַּסְיָא יוֹתֵר, וְכִי שִׁמְפְּשִׁיט אֶת הָאוֹתוֹת הַתּוֹרָה מִהֲלִבּוּשִׁים, הוּא דוֹמָה כְּמוֹ שְׂבוּנָה אֶת הַתּוֹרָה. לְמוֹשֵׁל, אוֹתוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהֵיוּ מְפָרְדִין וּמְפָרְדִין בְּלִשׁוֹנוֹת הַעֲבוּ"ם, וְלֹא הָיָה שׁוּם אָדָם יוֹדֵעַ מֵהֶם מִחֻמַּת הַיָּמִי רַע שֶׁהִחֲשִׂיד עֲלֵיהֶם וְהִלְבִּישׁ אוֹתָם, וְכִשְׁבָּא זֶה הָאָדָם, שֶׁהוּא דוֹמָה לְמֵלֶאכֶד ה' צְבָאוֹת, עַל־יְדֵי שְׂכּוּפָה אֶת יִצְרוֹ, הֵינּוּ הַיָּמִי רַע, אֲזִי הִרְעָה, הֵינּוּ לִשְׁנוֹת הַעֲבוּ"ם, נִכְפְּסִין וְנִתְבַּטְּלִין בְּגִידוֹ, וְאֲזִי נִשְׁאַרִין אוֹתוֹת הַתּוֹרָה בּוֹלְטִין, וְכִשְׁנִפְּשִׁיטִין מִהֲלִבּוּשִׁים הַנְּשַׁמְיִים, הֵינּוּ

מִתְחַלְקָה לֹא הָיוּ מְאִירִין כְּלַפְדָּה, כִּי לֹא קָבְלוּ אוֹר מְלַמְעֵלָה, כְּדִי שְׁלֹא יִקְבְּלוּ הַיָּמִי רַע יוֹתֵר מִכְּדֵי חַיּוֹנוֹ, וְעַכְשָׁו שְׁנִתְבַּטְּלָה הִרְעָה וְנִשְׁאַרִין אוֹתוֹת הַתּוֹרָה לְכַד, אֲזִי מְקַבְּלִין אוֹר רַב מְלַמְעֵלָה:

נְמַצָּא, זֶה שְׂכּוּפָה אֶת יִצְרוֹ, הֵינּוּ שְׂכּוּפָה אֶת יָמִי רַע, כִּשְׁהוּא מְדַבֵּר עִם הַעֲבוּ"ם אוֹ שְׂרוּאָה מְדוּתִיהֶם, אֲזִי תִקַּף הִרְעָה שְׂשׂוּכֵן עַל הַטּוֹב, הֵינּוּ אוֹתוֹת הַתּוֹרָה, נִתְבַּטְּלָה וְנִפְלָה, וְאוֹתוֹת הַתּוֹרָה בּוֹלְטִין, אֲזִי הוּא יוֹדֵעַ הַתּוֹרָה שְׂבָאוֹתוֹ הַדְּבָר: וְזֶה שְׁכַתּוּב בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (ק"ד ל"ד דף ז'): "בְּרַכּוֹ ה' מְלֹאכֵיו גְּבִירֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ", אֲלֵין אֲנִין דְּמִתְנַבְּרִין עַל יִצְרֵיהוֹן, אֲנִין דְּמִנְן לְמֵלֶאכֵין מְמוּשׁ. עֲשֵׂי דְבָרוֹ – דְּעַבְדִין לְהָאִי דְבָר, לְשִׁמְעַע בְּקוֹל דְבָרוֹ – אֲנִין

ביאורים

בזה, כי התורה נקראת 'דבר', כמו שכתוב על התורה (תהלים קה): "דבר צוה לאלף דור", וכל מה שאותיות התורה נתצמצם ונתלבשים בצמצומים ובלבושים יתרים, כי הם יורדים למקומות נמוכים ומגושמים יותר, התורה הוא בהעלם ובאסתכסא יותר – בהעלם ובכיסוי יותר, וכי שפשיט את האותיות התורה מהלבושים, הוא דומה כמי שבונה את התורה. למושל, אותיות התורה שהיו מפרדין ומפרדין בלשונות העבו"ם – הגויים, ולא היה שום אדם יודע מהם, וקשבה זה האדם, שהוא דומה למלאך ה' צבאות, על ידי שכופה את יצרו, הינו הימי רע, אינו הרע, הינו לשונות העבו"ם – הגויים, נכפסין ונתבטלין בגידו, ואז נשארין אותיות התורה בולטין, וכשנפשיטין מהלבושים הנשמיים, הינו

אור מלמעלה, כדי שלא יקבלו הימי רע יותר מכדי חיונו. ועכשו שנתבטלה הרע, ונשארין אותיות התורה לכה, אזי מקבלין אור רב מלמעלה.

נמצא, זה שכופה את יצרו, הינו שכופה את ימי רע, כשהוא מדבר עם העבו"ם – הגויים או שרואה מדותיהם, אזי תקף הרע ששוכן על הטוב, הינו אותיות התורה, נתבטלה ונפלה, ואותיות התורה בולטין, אזי הוא יודע התורה שבאותו הדבר.

וזה שכתוב בזהר הקדוש (ק"ד ל"ד דף ז') על הפסוק: "ברכו ה' מלאכיו גבירי כח עשי דברו", ודרשו על כך: 'אלין אנן דמתנברין על יצריהון, אנן דמנן למלאכין ממוש' – אלו הם המתגברים על יצרם, שהם דומים למלאכים ממש. 'עשי דברו' – דעבדין להאי דבר – שעושים את הדבר, 'לשמע בקול דברו' – אנן זכנו למושמע קלין מלעלא – הם זוכים לשמוע קולות מלמעלה. ורמוז

עיונים

דברו, ומה שכתוב לשמוע בקול דברו פירוש דזכאן בכל יומא למושמע קלא מלעלא בשעתא דאצטריכו שזוכים לשמוע כל יום קול מלמעלה בשעה שהם צריכים.

ביאור הפסוק "דבר צוה לאלף דור"

דבר צוה לאלף דור: ברש"י שם פירש: "דבר צוה לאלף דור – התורה אשר צוה להודיעה בעולם לאחר אלף דור וראה שאין העולם מתקיים בלא תורה והעביר מהם תשע מאות ושבעים וארבעה דורות".

מאמר הוזהר שהצדיקים הם גיבורי כח

ברכו ה' מלאכיו: בזהר לך דף ז' ע"א איתא (עם פירוש מתוך מדבש): "ברכו ה' מלאכיו פירוש אינון צדיקא בארעא אלו הם הצדיקים שבארץ, דאינון השובין קמי קודשא בריך הוא כמלאכי עלאי ברקיעא שהם חשובים לפני הקב"ה כמלאכי מעלה ברקיע, בגין דאינון גיבורי כח, דמתגברי על יצרהון, כגבר טב דמתגבר על שנאיה לפי שהם גבורי כח שמתגברים על יצרם כגיבור המתגבר על שונאו ועל ידי כן הם עושי

היגו שימשיך שפע להקלפות כְּדִי חִינוּנוּ וְלֹא יוֹתֵר. (עֵינֵי בְּ"פְרִיעֵי-חַיִּים" בְּכִנּוּת פּוּרִים, פָּרָק ו, מִבְּאֵר שָׁם, שְׁצָרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ חַיּוֹת לְהַקְדִּישָׁה הַנְּעֻלְמָת בְּתוֹךְ הַקְּלֹפּוֹת, אֲבָל צָרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ חַיּוֹת הַחַיּוֹת בְּצִמְצוּם גְּדוֹל, שְׁזֵהוּ סוּד כְּנֻנוֹת הַשְּׁכָרוֹת שֶׁל פּוּרִים, עֵינֵי שָׁם.) אֲבָל כְּשֶׁנִּפְשָׁטִין הַאֲוִתִּיּוֹת מִהַקְּלֹפּוֹת, אֲזִי מְקַבְּלִין אֹרֶךְ

מְלִשׁוֹנוֹת הַעֵבֹרִים, הֵינּוּ מְמֻדּוֹת רְעוּת, הֵינּוּ מִיָּמֵי רַע, אֲזִי מְקַבְּלִין אֲלוֹ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה אֹרֶךְ רַב יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָיוּ מְקַבְּלִין מִתַּחֲלָה, כִּי מִתַּחֲלָה לֹא הָיוּ מְקַבְּלִין אֲלָא כְּדִי חַיּוֹת הָרְאוּי לְאוֹתוֹ מְקוּם, כְּדִי שְׁלֹא לְהַשְׁפִּיעַ יוֹתֵר מִהָרְאוּי לָהֶם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּכַתְּבֵי הָאֲר"י: עַד דְּלֹא יָדַע בֵּין אֲרוּר הֶמֶן לְבָרוּךְ מְרַדְּבֵי,

ביאורים

ו, מִבְּאֵר שָׁם שְׁצָרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ חַיּוֹת לְהַקְדִּישָׁה הַנְּעֻלְמָת בְּתוֹךְ הַקְּלֹפּוֹת, אֲבָל צָרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ חַיּוֹת בְּצִמְצוּם גְּדוֹל, שְׁזֵהוּ סוּד כְּנֻנוֹת הַשְּׁכָרוֹת שֶׁל פּוּרִים, עֵינֵי שָׁם, שֶׁכִּשְׁהָאֲדָם אֹמֵר בְּשַׁעַת הַשְּׁכָרוֹת 'בְּרוּךְ הֵמֶן' הוּא מִמְשִׁיךְ חַיּוֹת לְקַדוּשָׁה הַנְּעֻלְמָת בֵּין הַקְּלִיפּוֹת, אֲךָ כִּיּוֹן שֶׁהוּא אֹמֵר זֹאת מִתּוֹךְ שְׁכָרוֹת וְלֹא בְּדַעַת אִינוּ מִמְשִׁיךְ חַיּוֹת אֲלָא בְּצִמְצוּם גְּדוֹל). אֲבָל כְּשֶׁנִּפְשָׁטִין הַאֲוִתִּיּוֹת מִהַקְּלֹפּוֹת, אֲזִי מְקַבְּלִין אֹרֶךְ רַב מִלְּעֵלָא –

עיונים

את הימי רע, שבכל מקום שהוא רואה ומסתכל נופל הרע ונתגלה הטוב, כי הרע נתבטל נגדו.

כי עיקר אחיזת הרע הוא רק למטה, בזמן ובמידות, ושם יש ימי טוב וימי רע, ועל כן יש להם אחיזה שם, אבל למעלה, בבחינת אהבה שבדעת, בחינת סתרי תורה, שם אין להם שום אחיזה כלל, ועיקר אחיזתם למטה חס ושלום, הוא רק מחמת שאין זוכין שתתקשר האהבה שבימים עם האהבה שבדעת ותקבל אור משם, על ידי שאין מתגבר שיהיה ליבו ברשותו ואינו מקשר ליבו לדעתו, אזי הוא חס ושלום, בחינת נרגן מפריד אלוף, ונפרד חס ושלום האהבה שבימים, בחינת הימי טוב, מהאהבה שבדעת, ואזי חס ושלום מתגברין הימי רע ויונקים מהם ומכסים עליהם כנ"ל.

אבל הצדיק שכפה את יצרו וזכה שיתקשרו ויוכללו הימי טוב, בחינת אהבה שבימים, לבחינת אהבה שבדעת, כי ליבו ברשותו כנ"ל, על כן אין להרע שום שליטה נגדו, על כן נופל ונתבטל הרע נגדו, כי אין להימי רע שום שליטה ואחיזה כלל בבחינת אהבה שבדעת, ואפילו בבחינת האהבה שבימים אין להם שום שליטה כשהיא מקושרת ונכללת עם האהבה שבדעת, ועל כן תיכף כשהצדיק האמת מכניע אצל הרשעים הימי רע בכוחו הגדול ומגלה בחינת הימי טוב, נתוסף בהם מיד אור רב מלעילא כנ"ל, וזהו בעצמו בחינת אור האהבה שבדעת שנתגלה על ידי הצדיק האמת, שהוא אור רב מלעילא, כי משם עיקר האור, כי תיכף כשהצדיק מכניע הימי רע ומגלה הימי טוב, אזי נתקשר תיכף הטוב, שהיא בחינת האהבה שבימים, עם שורשו, שהוא האהבה שבדעת, שעל ידי זה נתבטלה אחיזת החיצונים לגמרי כנ"ל, וזה בעצמו בחינת אור רב מלעילא כנ"ל.

כל זמן שהימי טוב מלוכשין בימי רע, או אי אפשר להם לקבל אור מלמעלה, היינו מבחינת אור האהבה שבדעת

אזי מקבלין אור רב מלעילא: בליקוטי הלכות (הל' תנוכה הל' ג' אות א') ובפרפראות לחכמה כתבו לבאר בזה, על פי מה שמבואר לקמן באות ד' וה' שבכל המידות שורה בהם אהבתו יתברך, ויש עוד אהבה למעלה מזו שהוא בחינת אהבה שבדעת. והנה במידות שהם בחינת 'ימים' יש כנגדם בחינת 'ימי רע' שהם מידות רעות (שזה בחינת יום ולילה אור וחושך שיש בכל יום), אבל הדעת הוא למעלה מהמידות ושם אין שום אחיזה להרע כלל, בחינת (ישעיה י"א) "לא ירעו ולא ישחיתו כי מלאה הארץ דעה", כי שם (תהלים קל"ט) "גם חושך לא יחשיך ממך", כי הוא בחינת (זכריה י"ד) "יום אחד וכו' אשר הוא לא יום ולא לילה" המבואר לקמן, אך כל זמן שהימי טוב מלוכשין בימי רע, אזי אי אפשר להם לקבל אור מלמעלה, היינו מבחינת אור האהבה שבדעת, בכדי שלא יקבלו הימי רע על ידי זה יותר מכדי חינונו, אבל כשמלקטין ומבררין את אותיות התורה שהיו מלוכשים בהימי רע ומעלים אותם משם, אז נמשך עליהם אור רב מלמעלה, היינו שיכולין לקבל איזה הארה והתנוצצות מאור האהבה שבדעת, שזה בחינת 'זכיון למשמע קלין מלעילא'.

ובליקוטי הלכות (שם) כתב עוד לבאר בזה, כי עיקר התגלות התורה והכנעת הימי רע הוא על ידי הצדיק והרב האמת שבדור, שזכה לבחינת 'אהבה שבדעת', כמבואר לקמן באות ז', כי על ידי שהצדיק הוא גיבור כח שכפה את יצרו, ועל ידי זה היה ליבו וקישור ליבו לדעתו, ועל ידי זה זכה שקיבלו המידות שבלב אור האהבה שבדעת, ועל ידי זה זכה לאהבה שבדעת, מחמת זה דייקא הוא יכול להכניע ולכפות

שכתוב בזהר הקדוש (בלק דף קצא: בראשית דף מו.): "יומם יצוה ה' חסדו", שהחסד, הינו האהבה, כמו שכתוב (ירמיה לא): "אהבת עולם אהבתיו [על בן משבתיו חסד]" וכו', הוא יומא דאול עם בלהו יומין, הינו המדות. כי המדות הם צמצומים לאלקותו, כדי שנוכל להשיג אותו על ידי מדותיו, כמו שכתוב בזהר הקדוש (פ' בא דף מב:): 'בגין דישתמודעין לה', כי בלא מדותיו אי אפשר להשיג אותו. ומחמת האהבה שאהב את ישראל, ורצה שידבקו בו ויאהבו אותו עמו מזה העולם הגשמי, הלביש את אלקותו במדות התורה. וזה בחינת של תרנג' מצוות, כי השם יתברך שער בדתו, שעל ידי המצוה הזאת נוכל להשיג אותו, ועל ידי זה צמצם את אלקותו דוקא

רב מלעלא, וזהו: עשי דברו לשמע בקול דברו, בשעושיין ובנין להתורה, שהיה מתחלה מפזרין ומפזרין בלשונות העכו"ם ובמדות רעות ובימי רע, אזו: לשמע בקול דברו, וזכין למשמע קלין מלעלא, הינו שהדבר, הינו התורה, מקבלין אור רב מלמעלה, וזה שמיעת התורה. וזה בחינת נעשה ונשמע, שמתחלה עושין ובנין לאותיות התורה, שיהא אותיות בולמות ומצטרפות (יזמא עב), ואחר כך: נשמע – וכן למשמע קלין מלעלא, הינו שאותיות התורה מקבלין חיות ואור רב יותר ממה שקבלו מתחלה, בשחיו מלבשין בלשונות הגויים ובימי רע:

ד וזה ידוע, שהתורה, הינו המדות, הינו הימים, שורה בהם אהבתו יתברך שמו, כמו

ביאורים

וכו", הרי שהחסד והאהבה הם בחינה אחת, הוא יומא דאול עם בלהו יומין – הוא יום שהולך עם כל הימים, הינו המדות, דהיינו שבחינת ה'חסדים' העליונה היא משפיעה חסדים לכל שבע הספירות: 'חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות'. כי המדות, שהם עשר הספירות, הם צמצומים לאלקותו, כדי שנוכל להשיג אותו על ידי מדותיו, כמו שכתוב בזהר הקדוש (פ' בא דף מב:): 'בגין דישתמודעין לה' – כדי שיכירו את הקב"ה, כי בלא מדותיו אי אפשר להשיג אותו, אך על ידי שהקב"ה מנהיג את העולם בעשר ספירות: חסד גבורה תפארת וכו', אנו מכירים את המידות וההנהגות שלו. ומחמת האהבה שאהב את ישראל, ורצה שידבקו בו ויאהבו אותו עמו מזה העולם הגשמי, הלביש את אלקותו במדות התורה, כי על ידי שאנו מכירים את המידות וההנהגות של הקב"ה והפעולות שהוא פועל בעולם, אנו אוהבים אותו ונדבקים בו. וזה בחינת של תרנג' מצוות, כי השם יתברך שער בדתו שעל ידי המצוה הזאת נוכל להשיג אותו, ועל ידי זה צמצם

מלמעלה. וזהו: "עשי דברו לשמע בקול דברו", בשעושיין ובנין להתורה שהיה מתחלה מפזרין ומפזרין בלשונות העכו"ם – הגויים ובמדות רעות ובימי רע, אזו: "לשמע בקול דברו", וזכין למשמע קלין מלעלא – לשמוע קולות מלמעלה, הינו שהדבר, הינו התורה, מקבלין אור רב מלמעלה, וזה שמיעת התורה. וזה בחינת נעשה ונשמע, שמתחלה עושין ובנין לאותיות התורה, שיהא אותיות בולמות ומצטרפות (יזמא עב), ואחר כך: נשמע' – וכן למשמע קלין מלעלא – זוכים לשמוע קולות מלמעלה. הינו שאותיות התורה מקבלין חיות ואור רב יותר ממה שקבלו מתחלה, בשחיו מלבשין בלשונות הגויים ובימי רע.

ד. וזה ידוע, שהתורה, הינו המדות, הינו הימים, שורה בהם אהבתו יתברך שמו, כמו שכתוב בזהר הקדוש (בלק דף קצא: בראשית דף מו.) על הפסוק: "יומם יצוה ה' חסדו", שהחסד, הינו האהבה, כמו שכתוב (ירמיה לא): "אהבת עולם אהבתיו [על בן משבתיו חסד]

עיונים

כלולים בו, כי בחסד הראשון כלולים כל החסדים מפני שכולם יצאו ממנו, יומא דשאר כל יומין ודאי הוא יום הכולל כל שאר הימים ודאי, והוא משפיע חסדים לכל הו' קצוות, ועל דא אקרי יומם, ולא יום ועל כן הוא נקרא "יומם" כמו ימים בלשון רבים, ולא יום שהוא רק יום אחד."

מאמר הוהר בנין החסד שכל הימים כלולים בו

יומם יצוה ה' חסדו: בווהר בלק דף קצ"א ע"ב איתא (עם פירוש מתוק מדבש): "בתיב יומם יצוה ה' חסדו הרי שחסד נקרא יומם, וכתוב ועוד כתוב אם לא בריתי יומם ולילה, והטעם שהחסד נקרא "יומם", כי הוא יומא דכל יומין בלילין ביה יום, שכל הימים דהיינו כל החסדים דז"א

באלו התר"ג מצוות. למשל, ששער בדתו מצות תפלין, שהמצוה הזאת צריך להיות כה, הינו ארבע פרשיות וארבע בתים של עור בתוכים ורצועות של עור, כי כך שער בדתו, שעל ידי הצמצום הזה נוכל להשיג אותו ולעבדו, ולכן לא צוה שיהיה ארבע בתים של כסף וזהב, כי בן שער ומדד על ידי אהבתו. נמצא, שעל ידי אהבתו שאהב את ישראל, הלביש את עצמו במדות התורה. נמצא, שבכל מדה ומדה יש שם אהבה, שהקדוש ברוך הוא אהב את עצמו עם ישראל. נמצא, מי שמפשיט את התורה מלבושי הקלפות על ידי כפית היצר, אזי הוא מקרב

אל השלום, כמו שכתוב: "וכל נתיבותיה שלום". ונתורה יש בה שני פחינות: פחינות נגלה ופחינות נסתר, והנסתר הזה הוא אורייתא דעתיקא סתימאה דעתיקא לאתגליא לעתיד לבוא. ואז, כשיתגלה התורה הזאת דעתיקא סתימאה, אזי יהיה השלום נפלא בעולם, כמו שכתוב (ישעיה יא): "וגר זאב עם כבש, ונמר עם גדי וכו', לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה את ה'", כי אזי יתגלה האהבה שבדתו:

ה כי יש שני מיני אהבות: אחת, שהיא אהבה שבמימים, כמו שמוכא לעיל: יומם יצוה ה'

ביאורים

לאחר שנתבאר שעל ידי שהאדם מנלה את התורה המלוכשת בלשונות הגויים ומפשיטה מלבושי הקליפות הוא זוכה ל'שלום', יתבאר כעת כי יש בתורה בחינה גבוהה יותר, שעל ידי שזוכים לה זוכים לריבוי בחינת השלום.

והתורה יש בה שני פחינות: פחינות נגלה, ופחינות נסתר. והנסתר הזה הוא אורייתא דעתיקא סתימאה דעתיקא לאתגליא לעתיד לבוא – התורה שבבחינת 'עתיק' (שהוא בחינת ספירת ה'כתר', הראשונה מעשר הספירות) שהיא סתומה ונעלמת, ועתידה להתגלות לעתיד לבוא (עיין זוהר בהעלותך דף קנ"ב ע"א). ואז כשיתגלה התורה הזאת דעתיקא סתימאה – של 'עתיק' הסתום ונעלם, אזי יהיה השלום נפלא בעולם, כמו שכתוב (ישעיה יא): "וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי וכו', לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה את ה'", כי אזי יתגלה האהבה שבדתו של הקב"ה, וכמו שיתבאר להלן באות ה'.

ה. כי יש שני מיני אהבות בין ישראל לאביהם שבשמים: אחת, שהיא אהבה שבמימים, כמו שמוכא לעיל: "יומם יצוה ה' חסדו", יומא דאזל עם פלחו

את אלקותו ונקא באלו התר"ג מצוות. למשל ששער בדתו מצות תפלין, שהמצוה הזאת צריך להיות כה, הינו ארבע פרשיות וארבע בתים של עור בתוכים ורצועות של עור, כי כך שער בדתו, שעל ידי הצמצום הזה נוכל להשיג אותו ולעבדו, ולכן לא צוה שיהיה ארבע בתים של כסף וזהב, כי בן שער ומדד על ידי אהבתו. נמצא שעל ידי אהבתו שאהב את ישראל, הלביש את עצמו במדות התורה. נמצא שבכל מדה ומדה יש שם אהבה, שהקדוש ברוך הוא אהב את עצמו עם ישראל.

ונמצא מעתה, שמי שזוכה לגלות את התורה המלוכשת בתוך לשונות הגויים ולהפשיטה מלבושי הקליפות, הוא זוכה לאהבת ה' יתברך, כי בתורה, שהיא המידות, שורה בהם אהבתו יתברך שמו, וכיון שנשפע עליו אור האהבה, ממילא הוא זוכה לשלום במידותיו, שבין בעת טובה ובין בעת צרה הוא מתקרב אל ה' יתברך, והוא זוכה גם לאהבה ושלום עם ישראל, נמצא, מי שמפשיט את התורה מלבושי הקלפות, על ידי כפית היצר, אזי הוא מקרב אל השלום, כמו שכתוב על התורה: "וכל נתיבותיה שלום".

עיונים

כלומר שיודעים שבסיפורים וגם בגופי התורה יש פנימיות, שהם רזי התורה והכוונות שצריך לכוין בכל מצוה ומצוה, ולזמנא דאתי זמנין פאסטכלא בנשמתא דנשמתא דאורייתא ולעתיד לבוא הם עתידים להסתכל ולהתבונן בנשמה של הנשמה של התורה, כי אחר תחיית המתים עתיד הקב"ה לדרושה תורה חדשה בסודות נעלמים, מה שאי אפשר בזמן הזה לידע מהותה.

מאמר זוהר בענין התורה של עתיק שתגלה לעתיד לבוא אורייתא דעתיקא סתימאה: עיין זוהר בהעלותך דף קנ"ב ע"א וד"ל (עם פירוש מתוך מרדכי): "חכימין עבדי דמלכא עלאה החכמים שהם עבדים של המלך העליון, אינון דקיימין בטורא דסיני אותם שעמדו על הר סיני, לא מסתכלי אלא בנשמתא דאידי עקרא דכולא אורייתא ממש אינם מסתכלים אלא בנשמת התורה שהיא עיקר כל התורה ממש,

אוריתא דעתיקא סתימאה, ואו יתקנים מאמר חכמינו וזרונים לברכה (תענית לא): עתידים צדיקים להראות באצבע, כמו שכתוב: "זה ה' קנינו לו", כי אז יפשמ הקדוש ברוך הוא את לבושו, וימלא הארץ דעה את ה' פנים לים מכסים, ויתגלה האהבה שהיא בדת, שהיא פנימיות התורה, הינו אלקותו השוכן בתוך התורה והמדות, כי עכשו הלבוש הזה הוא מכסה על אלקותו, הינו על פנימיות התורה. וכשיתגלה הפנימיות, הינו אלקותו, אזו יתרבה השלום, כמו שכתוב: לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה – שיתגלה האהבה שבדעת: וזהו (בריה יח): "והיה יום אחד יודע לה" – שיתגלה

חסדו, יומא דאזל עם בלהו יומין, שבכל יום, הינו שבכל מדה ומדה, יש שם אהבתו של השם יתברך עם ישראל, וזה שבפעל. ויש אהבה שהוא בכת, הינו האהבה שהיה בין ישראל לאביהם שבשמים קדם הבריאה, שהיו ישראל עדן בדתו ובמחו. למשל: יש אהבה שהאב אוהב את בנו, שכל אדם יכול להשיג זאת האהבה. והתקשרות והאהבה, שיש בין הנו ובין האב, כשעדין הנו במח האב קדם ההולדה – זה ההתקשרות והאהבה אין אנו יכולין להשיג עכשו, כי אין משיגין עכשו כי אם בזמן ובמדות, ואהבה שבדעתו ובמחו היא למעלה מהזמן והמדות, ואינו מלבש בשום לבוש. ולעתיד לבוא, שיתגלה

ביאורים

ויתגלה האהבה שהיא בדת, שהיא פנימיות התורה, הינו אלקותו השוכן בתוך התורה והמדות. כי עכשו הלבוש הזה של המדות והספירות הוא מכסה על אלקותו, הינו על פנימיות התורה. וכשיתגלה הפנימיות, הינו אלקותו, אזו יתרבה השלום, כמו שכתוב: "וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי וכו', לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה" – שיתגלה האהבה שבדעת, שרמוזה במילה "דעה", ועל ידי זה יהיה שפע של אהבה בעולם, וממילא יתרבה השלום בעולם.

וביאור ענין האהבה שבדעת, הוא, כי המידות הם שבעה, שהם: 'חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות', ולמעלה מהם הם המוחין שהם: 'כתר חכמה בינה', וה'דעת' שכלולה מחכמה ובינה יחד, וזהו ענין האהבה שבדעת, שהוא למעלה מהמידות, דהיינו משבע הספירות התחתונות, אלא היא נמשכת מג' הספירות העליונות שהם בחינת דעת ושכל, וזהו ענין התורה של בחינת 'עתיק' שתתגלה לעתיד לבוא, שהיא נמשכת מספירת ה'כתר'.

עיונים

של עולם הבא שנא' (ישעיה ל) ואור החמה יהיה שבעתים כאור וגומר ולא לילה ולא עת צרה כצרת שיעבוד גליות שמקודם שימי משיחנו יהיו ואין בהם שיעבוד. והיה לעת ערב – קודם שיגמרו אלף שנה יהיה אור הנוגה וכל הטוב האמור על ישראל, וכן תרגם יונתן, לא כנהור יומא ולא קבל ליליא".

ביאור הפסוק "והיה יום אחד יודע לה"

והיה יום אחד יודע לה: בזכריה י"ד כתיב: "והיה יום אחד הוא יודע לה, לא יום ולא לילה, והיה לעת ערב יהיה אור", ופירש רש"י: "והיה יום אחד – והיה הדבר הזה יום אחד מימו של הקב"ה הוא היום ידוע שהוא להכנת ישעו של הקב"ה. לא יום ולא לילה – לא אור נוגה באור

הצפונה, אזי ותגלה שלום רב בעולם, שיתחברו כל הפכים יחד, כמו שכתוב: "וְגַר זָאב עִם כְּבִשׂ", כי אז ותגלה האהבה שבדעת, הנקרא: "יום אחד יודע לה", הינו האהבה שבדעת, אשר הוא לא יום ולא לילה, הינו שהאהבה הזאת היא למעלה מהזמן ולמעלה מהמדות:

ו **נאפלו** במדות עצמן, כל אחד לפי בחינתו הוא בחינת דעת לבחינה שתחתיה, כמו שאמרו חכמינו וזרונם לברכה: מה שעשתה חכמה עמרה לראשה, עשתה ענוה עקב לסלותא (מדרש רבה שיר השירים, תובא בתוספות יבמות קנ: ד"ה המסוליים). **נמצא**, שהמדרגה הפחותה של עולם היצירה, הוא בחינת

ביאורים

הצדיקים הצפונים, והתורה הצפונה, אזי ותגלה שלום רב בעולם, שיתחברו כל הפכים יחד, כמו שכתוב: "וְגַר זָאב עִם כְּבִשׂ", כי אז ותגלה האהבה שבדעת, הנקרא: "יום אחד יודע לה", הינו האהבה שבדעת, אשר הוא לא יום ולא לילה, הינו שהאהבה הזאת היא למעלה מהזמן ולמעלה מהמדות, ועל ידי שפע האהבה הזאת תהיה אהבה גדולה ושלום גדול בעולם.

לאחר שנתבאר שעל ידי שהאדם מגלה את התורה המלוכשת בלשוניות הגויים ומפשיטה מלבושי הקליפות הוא זוכה ל'שלום', ונתבאר שיש בתורה בחינה גבוהה יותר, שהיא בחינת האהבה שבדעת שתתגלה לעתיד לבוא, שעל ידי זה נוכח לריבוי בחינת ה'שלום', יתבאר כעת כי גם בזמן הזה שמתנהג על פי המידות, יש בכל דרגה בחינת 'אהבה שבדעת' ביחס לבחינה שתחתיה, ויתבאר כיצד יכול האדם לזכות לבחינת האהבה שבדעת' לפי בחינתו.

ו. **נאפלו** במדות עצמן, כל אחד לפי בחינתו הוא בחינת דעת לבחינה שתחתיה, כמו שאמרו חכמינו וזרונם לברכה: מה שעשתה חכמה עמרה לראשה, עשתה ענוה עקב לסלותא' – היראה שהיא העטרה

האהבה, הנקרא יום, כמו שכתוב: יומם יצוה ה' חסדו, הינו התורה הפנימיות שהיתה צפונה, כמו שכתוב (בראשית א): "וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם כִּי טוֹב, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוֹנָם לְבָרְכָהּ (תנינה יב): כי טוב לגנו, כי אור התורה הזאת אין העולם פראי להשתמש בה, והתורה נקרא טוב, שנאמר (משלי ד): "כִּי לֶקַח טוֹב נִתְּתִי לָכֶם" (ע"ז יט:), ונקרא אור, כמו שכתוב (משלי ו): "וְתוֹרָה אֹר". ויש גם כן צדיקים שהם צפונים ומסתרים, שאין העולם פראי להשתמש בהם, וצדיק נקרא טוב, כמו שכתוב (ישעיה ג): "אָמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב" (חגיגה שם), ונקרא אור, כמו שכתוב (תהלים צז): "אֹר זָרוּע לְצַדִּיק". וכשיתגלו הצדיקים הצפונים והתורה

וזהו הרמוז בפסוק שנאמר לענין לעתיד לבוא (זכריה יד): "וְהָיָה יוֹם אֶחָד יוֹדֵעַ לֵה', לא יום ולא לילה" – שיתגלה האהבה, הנקרא יום, כמו שכתוב: "יומם יצוה ה' חסדו", ורמוז בוה, שהאהבה היא בחינת יום, הינו שאז תתגלה התורה הפנימיות שהיתה צפונה, שהיא התורה של בחינת עתיק, כמו שכתוב (בראשית א): "וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם כִּי טוֹב, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוֹנָם לְבָרְכָהּ (תנינה יב): כי טוב לגנו, שהקב"ה גנו את האור הזה והוא יתגלה רק לעתיד לבוא, ואור זה הוא האור של התורה הפנימית של בחינת עתיק, כי אור התורה הזאת אין העולם פראי להשתמש בה. והתורה נקרא טוב, שנאמר (משלי ד): "כִּי לֶקַח טוֹב נִתְּתִי לָכֶם" (ע"ז יט:), ונקרא אור, כמו שכתוב (משלי ו): "וְתוֹרָה אֹר", ואם כן מה שנאמר "וירא אלקים את האור כי טוב", הכונה היא לתורה. ויש גם כן צדיקים שהם צפונים ומסתרים, שאין העולם פראי להשתמש בהם. וצדיק נקרא טוב, כמו שכתוב (ישעיה ג): "אָמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב" (חגיגה שם), ונקרא אור, כמו שכתוב (תהלים צז): "אֹר זָרוּע לְצַדִּיק", ואם כן מה שנאמר "וירא אלקים את האור כי טוב", הכונה היא גם לצדיקים. וכשיתגלו

עיונים

מקולקלים עמד וגנוז מהן, שנאמר וימנע מרשעים אורם, ולמי גנוז לצדיקים לעתיד לבוא, שנאמר וירא אלהים את האור כי טוב, ואין טוב אלא צדיק, שנאמר אמרו צדיק כי טוב, כיון שראה אור שגנוז לצדיקים שמת, שנאמר אור צדיקים ישמח".

מאמר הגמרא בענין האור הגנוז לצדיקים

את האור כי טוב: בגמ' חגיגה דף י"ב ע"א איתא: "אמר רבי אלעזר, אור שברא הקדוש ברוך הוא ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו, כיון שנסתכל הקדוש ברוך הוא בדור המבול ובדור הפלגה וראה שמעשיהם

גברי כח" – אלון אנון דמתגברין על יצריהון וכו'. כי על ידי זה שפופה את יצרו, אזי אותיות התורה בולטין ומצטרפין, אזי הוא בחינות נעשה ונשמע, כי עושה ובונה אותיות התורה, וזוהי למשמע קול התורה מלעלא. בודאי מזה הרב תורה יבקשו מפיהו, כי בודאי ידע הוא את התורה, אפלו מדברים נשמעים הוא מלקט אותיות התורה, וזה: "כי שפתי כהן ישמרו דעת". כהן הוא בחינות חסד. ישמרו דעת – הינו שיתגלה

דעת לעולם העשיה שתחתיו. נמצא, שיש אדם שאהבתו שיש לו עם השם יתברך במדותיו ובזמן, הוא בחינות אהבה שבדעת שלמעלה מהזמן להאדם שהוא במדרגה פחותה ממנו:

וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מו"ק י): "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו" – אם הרב דומה למלאך ה' צבאות, הינו שפופה את יצרו, אזי הוא דומה למלאך ה' צבאות, כמו שפיתוב בזהר: "ברכו ה' מלאכיו

ביאורים

צבאות, כמו שפיתוב בזהר (המובא לעיל באות ג) על הפסוק: "ברכו ה' מלאכיו גבורי כח" – אלון אנון דמתגברין על יצריהון וכו' – אלו הם אותם שמתגברים על יצרים. כי על ידי זה שפופה את יצרו, אזי כשהוא מביט במידות הרעות של הגויים מתבטל הרע שבהם, ואותיות התורה שהיו מוסתרים בהם בולטין ומצטרפין. אזי הוא בחינות נעשה ונשמע, כי עושה ובונה אותיות התורה, וזוהי למשמע – לשמוע את קול התורה מלעלא – מלמעלה, כי אז האותיות הללו שהם בחינת האהבה שבמידות מקבלים אור רב מלמעלה, והאור הרב הזה הוא הארה מבחינת האהבה שבדעת. ולכן בודאי מזה הרב: תורה יבקשו מפיהו, כי בודאי ידע הוא את התורה, אפלו מדברים נשמעים הוא מלקט אותיות התורה. וזה: "כי שפתי כהן ישמרו דעת". "כהן" הוא בחינות חסד, וחסד הוא בחינת אהבה, "ישמרו דעת" – הינו שיתגלה על ידי הרב תורה

והכתר של החכמה, כמו שנאמר (תהלים קיא) "ראשית חכמה יראת ה'", היא העקב והסנדל של הענווה, כמו שנאמר (משלי כב) "עקב ענוה יראת ה'" (מדרש רבה שה"ש, הובא בתוספות יבמות קג: ד"ה המסוליים), הרי שאף שהיראה היא מדרגה גבוהה ביחס לחכמה, מכל מקום ביחס לענוה היא מדרגה נמוכה, כי הענוה גדולה ממנה. נמצא שתמדרגה הפחותה של עולם היצירה הוא בחינת 'דעת' לעולם העשיה שתחתיו. נמצא שיש אדם שאהבתו שיש לו עם השם יתברך במדותיו ובזמן, הוא בחינות אהבה שבדעת שלמעלה מהזמן להאדם שהוא במדרגה פחותה ממנו.

וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מועד קטן יז) על הפסוק: "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא" – אם הרב דומה למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיהו, ורמוז בזה, הינו שפופה את יצרו, אזי הוא דומה למלאך ה'

עיונים

שנדמה שאי אפשר לצאת משם בשום אופן חס ושלום, אף על פי כן מקבלין חיות ממנו יתברך, כי הוא יתברך מחיה את כולם. ואזי, אדרבא, כשזוכה לשוב משם ולמצוא שם אלקותו יתברך, על ידי שזוכין לידע שגם שם נסתר הוא יתברך בתכלית ההסתרה, אזי הירידה הוא תכלית העליה, כי באין על ידי זה להקדושה הגבוהה מאוד מאוד שהיתה נעלמת שם כנ"ל (ועין במאמר "ואיה השה לעלה" שם מבואר הענין היטב, עין שם), וזאת הקדושה הגבוהה בחינת מאמר סתום שהם מקבלין חיות משם, זה בחינת אהבה שבדעת שהיא למעלה מהמידות והימים, שהיא בחינת אורייתא דעתיקא דעתיקא לאתגלייא לעתיד לבוא.

וזה שכתב רבינו ז"ל במאמר זה, שעל ידי זה שמוציאן אלוקותו יתברך בעמקי הקליפות, על ידי זה זוכין לאהבה שבדעת, כי עמקי הקליפות, בחינת עבודה זרה וחוקות

הצדיק הופה את יצרו, כשמסתכל בקליפה ועבודה זרה זו, אזי הוא משיג על ידי זה דייקא אור האהבה שבדעת, כי נתגלה האור הגנוז הזה שמשם הם מקבלין חיות מוגדל ההסתרה

שיתגלה על ידי הרב הזה האהבה שבדעת: בליקוטי הלכות (הל' פורים הל' ד) כתב: "על פי דברי רבינו הקדוש ז"ל בכמה מקומות ובפרט במאמר ואיה השה לעולה (בליקוטי תינא בסימן יב) שתוקף הקליפות והסטרא אחרא מקבלין חיות מהקדושה הגבוהה ביותר למעלה מכל הקדושות, שזאת הקדושה הוא סתום ונעלם בתכלית ההעלם, בחינת מאמר סתום, ומשם דייקא מקבלין חיות תוקף הסטרא אחרא דהיינו בחינת עבודה זרה, כי מחמת שזאת הקדושה הוא בחינת סתום ונעלם בתכלית ההעלם על כן הם מקבלים חיותם משם דייקא, עיין שם, ועל כן אפילו כשנופלין לשם חס ושלום, אף על פי

פְּעִי, וּבְלִבְךָ שִׁיבֹן אֶת לְבֹי לְשָׁמַיִם (ברכות ה:), כִּי עֲקָרְןָ שֶׁל הַמְּדוּת הוּא הַלֵּב. נִמְצָא, בְּשִׁמְקוֹשֶׁר אֶת לְבֹי לְדַעְתּוֹ, שִׂידַע שְׂשֵׁי אֱלֹהִים (יודע) בְּכֻלָּל, שְׁמֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְיודַע בִּידְעוֹת הַתּוֹרָה, וּכְשׂוֹפָה אֶת לְבֹי לְדַעְתּוֹ הַזֶּה, הֵינּוּ שְׁלֹבּוֹ בְּרִשּׁוֹתוֹ, אֲזִי נִבְלָלִין גַּם־בֵּן הַמְּדוּת שְׁבֻלְבוֹ לְדַעְתּוֹ, וְאֲזִי מִקְבְּלִין הַמְּדוּת אֹר הָאֱהָבָה שְׁבַדְעַת, וְרוֹאֶה וּמְשִׁיג אֹר הַגְּנוּז לְפִי בְּחִינַתּוֹ, הֵינּוּ שְׁהַצְדִּיקִים וְהַתּוֹרָה שְׁהִיָּה גְנוּז וְצָפוֹן עַד עֵתָה מִמֶּנּוּ, כְּשׂוֹפָף אֶת לְבֹי לְהַדְעַת, אֲזִי מִקְבֵּל הַלֵּב, שֶׁהוּא שְׂרֵשׁ לְכָל הַמְּדוּת,

עַל־יְדֵי הַרְבֵּה הַזֶּה הָאֱהָבָה שְׁבַדְעַת, שֶׁהוּא לְפִי מְדַרְגֵתָךְ אֱהָבָה שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִהוֹמֹן, שֶׁהוּא: יוֹם אֶחָד יוֹדַע לֵה' וְכו':

ז. וְיֻכּוֹל כָּל אָדָם לְטַעַם טַעַם אֹר הָאֱהָבָה שְׁבַדְעַת, כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינַתּוֹ, אִפְלוּ עֲכָשׁוּ בְּתוֹךְ הַיָּמִים, הֵינּוּ כְּשִׁינְקוֹשֶׁר אֶת לְבֹי לְדַעְתּוֹ. כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יוֹדַע שְׂשֵׁי אֱלֹקִים בְּכֻלָּל, אֲבָל הַרְשָׁעִים הֵם בְּרִשּׁוֹת לָבָן (בראשית רבה נח פ' לד), וְהַמְּדוּת וְהַיָּמִים הֵם נִבְלָלִין בְּלֵב, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזְרוֹנֵם לְבָרְכָה (וזהר תרומה דף קסב; ועי' סנהדרין קו:); רַחֲמֵנָא לְבָא

ביאורים

הַרְשָׁעִים הֵם בְּרִשּׁוֹת לָבָן (בראשית רבה נח פ' לד), דְּהֵינּוּ שְׂתֵאוֹת הַלֵּב שֶׁלֵּהֶם שׁוֹלְטוֹת עֲלֵיהֶם, כִּי תֵאוֹתֵיהֶם מֵתְגַבְּרוֹת עַל הַבְּנֵת שְׁכֵלֶם, וְהֵימִי רַע שֶׁהֵם הַמְּדוּת רַעוֹת שְׁבֵלֵב מֵתְגַבְּרִים כָּל כַּךְ, עַד שֶׁאֵין הַלֵּב יֻכּוֹל לְקַבֵּל אֹר הַדַּעַת הַזֶּה וְאֵינוֹ מְרִיגֵשׁ אֹתוֹ כְּרֵאוּי (פּרָפְרָאוֹת לַחֲכָמָה), וְהַמְּדוּת וְהַיָּמִים הֵם נִבְלָלִין בְּלֵב, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזְרוֹנֵם לְבָרְכָה (וזהר תרומה דף קסב; ועיין סנהדרין קו:); רַחֲמֵנָא לְבָא פְּעִי – הַקְּבִ"ה רוֹצֵה אֶת הַלֵּב שֶׁל הָאָדָם, וְעוֹד אִמְרוּ: "וּבְלִבְךָ שִׁיבֹן אֶת לְבֹי לְשָׁמַיִם" (ברכות ה:); כִּי עֲקָרְןָ שֶׁל הַמְּדוּת הוּא הַלֵּב. נִמְצָא, בְּשִׁמְקוֹשֶׁר אֶת לְבֹי לְדַעְתּוֹ, שִׂידַע שְׂשֵׁי אֱלֹהִים יוֹדַע בְּכֻלָּל, שְׁמֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאִם כֵּן הוּא יוֹדַע שְׂגָם בְּתוֹךְ הַמְּדוּת הַרַעוֹת שְׁבֵלִיבוֹ יֵשׁ שֵׁם אֱלוֹקוֹתוֹ יִתְבַרַךְ, וְאִם כֵּן יֵשׁ לוֹ כַּח לְהַתְּגַבֵּר עֲלֵיהֶם, יוֹדַע בִּידְעוֹת הַתּוֹרָה, וּכְשׂוֹפָה אֶת לְבֹי לְדַעְתּוֹ הַזֶּה, הֵינּוּ שְׁלֹבּוֹ בְּרִשּׁוֹתוֹ, אֲזִי נִבְלָלִין גַּם בֵּן הַמְּדוּת שְׁבֻלְבוֹ לְדַעְתּוֹ, וְאֲזִי מִקְבְּלִין הַמְּדוּת אֹר הָאֱהָבָה שְׁבַדְעַת, וְרוֹאֶה וּמְשִׁיג אֹר הַגְּנוּז לְפִי בְּחִינַתּוֹ, הֵינּוּ שְׁהַצְדִּיקִים וְהַתּוֹרָה שְׁהִיָּה גְנוּז וְצָפוֹן עַד עֵתָה מִמֶּנּוּ, כְּשׂוֹפָף אֶת לְבֹי לְהַדְעַת, אֲזִי מִקְבֵּל הַלֵּב

הָאֱהָבָה שְׁבַדְעַת, שֶׁהוּא לְפִי מְדַרְגֵתָךְ אֱהָבָה שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִהוֹמֹן, שֶׁהוּא: "יוֹם אֶחָד יוֹדַע לֵה' וְכו'". וְהֵינּוּ שֶׁה'אֱהָבָה שְׁבַדְעַת שִׁישׁ לְרַב, שְׁזֹכָה לֵה עַל יְדֵי כְפִיית יִצְרוֹ וּבִיטוּל הַמְּדוּת הַרַעוֹת, הִיא בְּחִינַת 'אֱהָבָה שְׁבַדְעַת' לְפִי מְדַרְגֵתְךָ, וְעוֹד שֶׁהָאֱהָבָה שְׁבַדְעַת שֶׁל מִקְבֵּל הָאֱהָבָה מֵהַבְּחִינָה הַעֲלִיּוֹנָה שֶׁל ה'אֱהָבָה שְׁבַדְעַת', וְלִכֵּן עַל יְדֵי שֶׁתְּקַבֵּל מִמֶּנּוּ אֶת הָאֱהָבָה הַזֹּה, מִמִּילָא יִפְלוּ וְיִתְבַטְּלוּ הַמְּדוּת הַרַעוֹת שֶׁלְךָ, וְיִתְגַּלוּ הַמְּדוּת הַטּוֹבוֹת הַמְּלוּבְּשׁוֹת בָּהֶם, וְהֵם יִקְבְּלוּ הַתְּנוּצְצוֹת מֵאֹר הָאֱהָבָה שֶׁל הַרְבֵּב, שֶׁהִיא בְּחִינַת 'אֱהָבָה שְׁבַדְעַת' לְפִי מְדַרְגֵתְךָ (פּרָפְרָאוֹת לַחֲכָמָה).

ז. וְיֻכּוֹל כָּל אָדָם לְטַעַם טַעַם אֹר הָאֱהָבָה שְׁבַדְעַת, כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינַתּוֹ, אִפְלוּ עֲכָשׁוּ בְּתוֹךְ הַיָּמִים, הֵינּוּ כְּשִׁינְקוֹשֶׁר אֶת לְבֹי לְדַעְתּוֹ. כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יוֹדַע שְׂשֵׁי אֱלֹקִים בְּכֻלָּל, כִּי הַדַּעַת הוּא לְמַעְלָה מִהַמְּדוּת, וְלִכֵּן שֵׁם אֵין אֲחִיזָה לְרַע כָּל כַּךְ, וְלִכֵּן הוּא יוֹדַע שִׁישׁ אֱלֹקִים, וְגַם יוֹדַע שְׁמֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, הֵינּוּ שְׁאִפִּילוּ בְּתוֹךְ הַיָּמִי רַע כְּעֲצָמָם יֵשׁ שֵׁם גַּם כֵּן אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבַרַךְ וְאוֹתוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהֵם בְּחִינַת יְמֵי טוֹב (פּרָפְרָאוֹת לַחֲכָמָה), אֲבָל

עיונים

לְעוֹלָת וְלַהוֹצִיא אֶת הַנוֹפְלִים לְשֵׁם, וְלִשְׁבֵר קְלִיפָה זוֹ וְלַגְלוֹת אֹר הַקְּדוּשָׁה הַגְּבוּהָ אֹר הַגְּנוּז הַנִּלְ"ל.

מֵאִמְרוֹ הַמְּדַרְשׁ שֶׁהַרְשָׁעִים בְּרִשּׁוֹת לִיבֵן

הַרְשָׁעִים הֵן בְּרִשּׁוֹת לִיבֵן; בְּמַדְרַשׁ רַבָּה נַח פ' ל"ד אִיתָא: "הַרְשָׁעִים הֵן בְּרִשּׁוֹת לִיבֵן (שֵׁם י"ד), אִמְרוּ נִבֵּל בְּלִיבוֹ (בְּרֵאשִׁית כ"ו), וְאִמְרוּ עֲשׂוּ בְּלִיבוֹ (מְלָכִים א' ב'), וְאִמְרוּ יִרְבַּעִם בְּלִיבוֹ (אֶסְתֵּר ו'), וְאִמְרוּ הַמֵּן בְּלִיבוֹ, אֲבָל הַצְדִּיקִים לִיבֵן בְּרִשּׁוֹתוֹ (שְׁמוּאֵל א' א'), וְחַנּוּהָ הִיא מְדַבֵּרַת עַל לִיבָה (שֵׁם כ"ו), וְאִמְרוּ דוּד אֵל לִיבוֹ (דְּנִיאל א') וְיֵשׁ דְּנִיאל עַל לִיבוֹ".

הַעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, הֵם מִקְבְּלִין חַיּוֹתָם מִבְּחִינַת הַהִסְתַּרְתָּה וְהַהַעֲלָמָה שֶׁל הָאֱהָבָה שְׁבַדְעַת שֶׁהִיא נִסְתַּרְתָּ וְנִעְלַמְתָּ בְּתַכְלִית הַהַעֲלָם, וּמִשֵּׁם הֵם מִקְבְּלִין חַיּוֹתָם כְּנִל, וְעַל כֵּן הַצְדִּיק הַכּוֹפֵה אֶת יְדֵי זֶה דִּיִּיקָא אֹר הָאֱהָבָה שְׁבַדְעַת, כִּי נִתְגַּלָּה הָאֹר הַגְּנוּז הַזֶּה שֶׁמִּשֵּׁם הֵם מִקְבְּלִין חַיּוֹת מְגוּדֵל הַהִסְתַּרְתָּה, וְהַצְדִּיק שְׁזוֹכָה לְהַבִּיץ אֶת זֹאת אֲזִי נִתְגַּלָּה לוֹ הַהִסְתַּרְתָּה וְהַהַעֲלָמָה, וְרוֹאֶה וּמְשִׁיג עַל יְדֵי זֶה דִּיִּיקָא אֹר הַגְּנוּז שֶׁמִּשֵּׁם הִיוּ מִקְבְּלִין חַיּוֹתָם כְּנִל, אֲבָל צְרִיכִין לִזְה צְדִיק גְּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד שׁוֹיכֵל

של לולב הוא להמשיך כל החסדים עד החזה, להאירם אל המלכות. וצריכין לנענע הנענועים כדי להמשיך אור משרש החסדים שברעת אל החסדים המתפשטים בגוף, להוסיף עליהם אור גדול משרשם שברעת וכו'. ענין שם ב"פרי עץ חיים" בשער הלולב. וגם מבאר שם, שהפונה בענין הפתוח: יומם יצוה ה' חסדו, ולא אמר יום, אלא יומם, שהוא הולך עם כלם, ענין שם. וכל זה מבאר בהתורה הנ"ל על פי דרכו הנורא של רבנו ז"ל. כי מבאר שם, שעל ידי כפיית היצר זוכה לגלות האהבה, שהוא החסד, שהוא יומא דאזל עם בלחו יומין, דהינו שהאהבה, שהוא החסד, מלבש בכל המדות וכו'. ומבאר שם, שיש אהבה שברעת, שהיא למעלה מהזמן והמדות,

ומקבל אור האהבה שברעת, הוא האהבה שהיה בכח בין הקדוש ברוך הוא לישראל קדם הבריאה: וזה: "מי האיש החפץ חיים" – חפץ הוא בחינת לב, שהחפץ הוא בלב, חיים הוא בחינת דעת, כמו שכתוב (משלי טו): "מקור חיים שכל בעליו". הינו בשמקשר את הלב להדעת, שלבו ברשותו, שכוּפף את יצרו, אזי לפי בחינתו אהב ימים – הוא ממשיך את האהבה מדעת לתוך הימים ולתוך המדות. לראות טוב – ורואה ומשיג את האור כי טוב ונגון, שמשגי האור, הינו התורה הנגונה והצדיקים הנגונים: [ושמעת] בשמו שאמר, שבהתורה הזאת כלולים הפגנות של לולב, ולא זכיתי לשמע באור הענין, אך עינתי ומצאתי קצת. כי עקר הפגנות

ביאורים

ענין שם ב"פרי עץ חיים" בשער הלולב (פ"א). וגם מבאר שם, שהפונה בענין הפתוח: "יומם יצוה ה' חסדו", ולא אמר יום אלא "יומם", שהוא הולך עם כלם, ענין שם.

כי פרצוף 'זעיר אנפין' הוא בנין רוחני הכלול משש הספירות: 'חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד', והנה בספירת הדעת שמעל פרצוף 'זעיר אנפין' ישנם אורות חסדים, ומהם נמשכים החסדים לשש הספירות של פרצוף 'זעיר אנפין', ואנו צריכים להמשיך את החסדים שבשש הספירות לספירת המלכות, ולכן אנו צריכים קודם לכן על ידי הנענועים של ד' המינים שהם כנגד השש ספירות, להמשיך אור גדול מהחסדים שברעת אל החסדים שבשש הספירות, (ובדעת יש ר' קצוות, שהם בחינת: מוח מערב מעלה מטה וכו', ולכן מנענעים לשש רוחות), ואח"כ אפשר להאיר מהחסדים שבשש הספירות אל ספירת המלכות, והנה המלכות היא בחינת פרצוף 'רחל', ופרצוף רחל הוא מתחיל כנגד החזה של פרצוף 'זעיר אנפין', ולכן בנענועים אנו מביאים את הד' מינים אל החזה, כדי להמשיך את אור החסדים משש הספירות אל המלכות. שהיא כנגד החזה.

וכל זה מבאר בהתורה הנ"ל, על פי דרכו הנורא של רבנו ז"ל, כי מבאר שם בתורה זו לעיל, שעל ידי כפיית היצר, זוכה לגלות האהבה, שהוא החסד, שהוא יומא דאזל עם בלחו יומין – יום שהולך עם כל הימים. דהינו שהאהבה, שהוא החסד, מלבש בכל המדות וכו'.

שהוא שרש לכל המדות, ומקבל אור האהבה שברעת, הוא האהבה שהיה בכח בין הקדוש ברוך הוא לישראל קדם הבריאה, ועל ידי זה הוא זוכה לבחינת 'שלום' גדולה יותר.

ענה יתבאר כיצד המבואר במאמר זה רמוז בפסוק "מי האיש החפץ חיים וגו'".

וזה הרמז בפסוק: "מי האיש החפץ חיים" – "חפץ" הוא בחינת לב, שהחפץ והרצון הוא בלב. "חיים" הוא בחינת דעת, כמו שכתוב (משלי טו): "מקור חיים שכל בעליו" – והשכל הוא לבעליו כמעין הנובע חיים (מצודות דוד שם), הרי שהדעת והשכל הוא בחינת חיים. הינו בשמקשר את הלב להדעת, שלבו ברשותו, שכוּפף את יצרו, אזי לפי בחינתו: "אהב ימים" – הוא ממשיך את האהבה מדעת, שהיא בחינת "אוהב", לתוך הימים ולתוך המדות, שהם בחינת "ימים". לראות טוב – ורואה ומשיג את האור כי טוב ונגון, שמשגי האור, הינו התורה הנגונה, והצדיקים הנגונים.

[מוסיף ר' נתן ז"ל: ושמעת] בשמו של רבינו ז"ל, שאמר שבהתורה הזאת כלולים הפגנות של לולב שגילה האר"י ז"ל, ולא זכיתי לשמע באור הענין, אך עינתי ומצאתי קצת. כי עקר הפגנות של לולב הוא, להמשיך כל החסדים עד החזה, להאירם אל המלכות. וצריכין לנענע הנענועים, כדי להמשיך אור משרש החסדים שברעת, אל החסדים המתפשטים בגוף, להוסיף עליהם אור גדול משרשם שברעת וכו'.

ועל ידי שמקשר לבו לדעתו, שלבו ברשותו וכו', אזי מקבלין המדות אור האהבה שבדעת וכו' כנ"ל. וכל זה הוא סוד פנונת לולב הנ"ל, שהוא להמשיך הארה משרש החסדים שבדעת, שהוא בחינת אהבה שבדעת, לתוף החסדים שבגוף, שהם בחינת פלגיות המדות, שבכלם מלבשים חסדים, שהם בחינת אהבה כנ"ל. וכל זה פדי להאיר אל המלכות, שהוא האתרוג, הינו פדי לגלות מלכותו לכל פאי עולם, הינו למצא אלקותו בכל לשונות העכו"ם ובכל הדברים גשמיים ובכל מדורי הקלפות כנ"ל, שכל זה הוא בחינות: "ומלכותו בכל משלה". וכל זה נעשה על ידי הצדיק שבופה יצרו, שהוא בחינת הלולב, שהוא בחינת צדיק, פידוע, בחינת: צדיק בתמר ופרח. כי בסכות אנו עוסקין לגלות מלכותו לכל פאי עולם, ואפלו לכל השבעים לשונות העכו"ם, שהיו סוד השבעים פרים שמקריבין בשבילם בסכות. וזהו

לד

לשון רבנו זכרוננו לברכה

"ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל:"

(שמות יט)

א פתיב: "חרפה שכרה לפי" (תהלים טו), הינו החרפות ובזיונות שזכרין לבו של אדם.

ביאורים

ומבאר שם שיש אהבה שבדעת, שהיא למעלה מהיגיון והמדות, ועל ידי שמקשר לבו לדעתו, שלבו ברשותו וכו', אזי מקבלין המדות אור האהבה שבדעת וכו' כנ"ל. וכל זה הוא סוד פנונת לולב הנ"ל, שהוא להמשיך הארה משרש החסדים שבדעת, שהוא בחינת אהבה שבדעת, לתוף החסדים שבגוף, שהם בחינת פלגיות המדות, שבכלם מלבשים חסדים, שהם בחינת אהבה כנ"ל. וכל זה פדי להאיר אל המלכות, שהוא האתרוג, הינו פדי לגלות מלכותו לכל פאי עולם, הינו למצא אלקותו בכל לשונות העכו"ם – הגויים, ובכל הדברים גשמיים, ובכל מדורי הקלפות כנ"ל, שכל זה הוא בחינות: "ומלכותו בכל משלה". וכל זה נעשה על ידי הצדיק שבופה יצרו, שהוא בחינת הלולב, שהוא בחינת צדיק פידוע (וזה ח"ג דף רבי"ה ע"ב), בחינת מה שנאמר: "צדיק בתמר ופרח" (תהלים צב), והלולב הוא מעץ התמר, הרי שהצדיק הוא בחינת לולב. כי בסכות אנו עוסקין לגלות מלכותו לכל פאי עולם, ואפלו לכל השבעים לשונות העכו"ם – הגויים, שהיו סוד השבעים פרים שמקריבין בשבילם בסכות. וזהו שאנו אומרים אחר נטילת לולב והקפותיו: "למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלקים אין עוד". וכל זה מבאר בהתורה הזאת כמבאר לעיל בפאריכות. ועדן צריכין

לד

לשון רבנו זכרוננו לברכה

רבינו ד"ל מקדים את הפסוק: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל" (שמות יט), ובסיום המאמר יתבאר הרמוז בפסוק זה על פי דרכו של המאמר.

א. פתיב: "חרפה שכרה לפי" (תהלים טו) ורמוז בזה, הינו החרפות ובזיונות, שהם האהבות הרעות שיש לאדם, ואהבות אלו הם בחינת חרפות ובזיונות, כי זהו כאילו הוא מבזה ומחרף את הקב"ה בזה שהוא מחליף את אהבת הקב"ה באהבות זרות, וגם לאדם עצמו זהו חרפה ובזיון כשהוא מתבונן כיצד הוא השתמש עם מידת האהבה לדברים מגונים כאלו (כן נראה לפרש), ואהבות רעות אלו הם שזכרין לבו של אדם, כי עיקר תיקונו ושלימותו של הלב הוא כשהוא אוהב את הקב"ה, אבל כשנכנסים בו אהבות זרות הוא בבחינת שבור. והתקון הוא על ידי שמקשר את לבו להנקדה השיד לבבו בעת הזאת, ועל ידי זה נתפטר החרפה השורה על לבו, כי